

היום נלמד בעזרת ה':

נזיר דף לו

למדנו אתמול: רבי אבהו בשם רבי יוחנן אמר שאמנם בכל התורה אין היתר מצטרף לאיסור, אבל בנזיר היתר כן מצטרף לאיסור משום שנאמר 'משרת ענבים' דהיינו אם שרה פיתו ביין הפת והיין מצטרפים לשיעור. רב דימי אמר את השמועה הזו, ואביי הקשה עליו מספר קושיות.

אביי מקשה לרב דימי: אמר ליה אביי ממאי דהאי משרת: מניין שהפוסק 'משרת' בא ללמד על היתר מצטרף לאיסור, אולי הוא בא ללמד על 'טעם כעיקר' דהיינו שטעם האיסור נחשב כמו ממשות האיסור, ולכן אם שרה ענבים במים והוציא אותם מהמים, ויש במים טעם יין – אסור לנזיר לשתות מהן. (וכן אם שרה פת ביין ויש טעם של יין בכל הפת ואכל כזית מהפת חייב. אמנם אם נאמר ש'היתר מצטרף לאיסור' גם אם היין לא היה נותן טעם בפת היה חייב מצד שהפת והיין מצטרפים יחדיו לשיעור).

הגמרא מפסיקה באמצע דברי אביי ומקשה (רא"ש): ולאביי מעיקרא קא קשיא ליה: הרי אביי בתחילה הקשה קושיות לרב דימי על כך שהוא נוקט שרק בנזיר 'היתר מצטרף לאיסור' ולא בשאר איסורי תורה. ואילו עכשיו הוא מקשה עליו שאין כלל דין של היתר מצטרף לאיסור! והרי עד עכשיו הוא הסכים עם העיקרון ואדרבא הוא סבר שיש להרחיב אותו יותר לכל התורה?

תירוץ: בתר דשני ליה: לאחר שרב דימי תירץ את קושיותיו על כך שלא אומרים בשאר התורה היתר מצטרף לאיסור, אביי מקשה עליו מכיוון אחר לגמרי, כלומר על עצם העיקרון מניין שיש מקור לכך!

ואביי ממשיך: לכדתניא: הברייתא לומדת במפורש מ'משרת' לטעם כעיקר ולא להתר מצטרף לאיסור.

(המשך בדף הבא ↓)

יוצא לאור ע"י:

"אור הספר התורני" הוצאה לאור
052-7628377

להצטרפות:

mabatladaf18@gmail.com

052-342-4473

ומכאן אתה דן לכל איסורים שבתורה: כי בניזיר יש שלוש קולות א. אין איסורו איסור עולם אלא רק לזמן שקצב הנזיר (ובסתם נזירות לשלושים יום), ב. היין אינו איסור הנאה אלא רק איסור אכילה (ולכן יכול לעשות איתו הנזיר עירובי תחומין), ג. יש התר לאיסורו על ידי שאלה לחכם - ובכל אופן עשה בו הכתוב טעם כעיקר, קל וחומר לכלאיים ש-א. אסורים לעולם, ב. אסורים בהנאה ג. אין אפשרות להתיר את האיסור שלהם - שיהא בהם דין טעם כעיקר.

והוא הדין לאיסור ערלה שיש בו שתי חומרות מתוך הנ"ל (ב). איסור הנאה (ג.) אין לו התרה, אמנם החומרה הראשונה אינה שייכת בערלה משום שאיסורה לזמן - רק לשלוש שנים.

תירוץ: אמר ליה ההוא מרבנן: רבי אבהו שאמר לעיל שהיתר מצטרף לאיסור נלמד מ'משרת' - דיבר אליבא דרבי עקיבא החולק על הברייתא הנ"ל שהיא דעת רבנן הסוברים שאין התר מצטרף לאיסור, ולכן היא לומדת מ'משרת' טעם כעיקר. הגמרא מבררת היכן אמר רבי עקיבא את דבריו:

אילימא רבי עקיבא דהכא: במשנתנו שבתחילת הפרק שאמר אפילו שרה פיתו ביין וכו'. יש להקשות על כך: מניין שהוא סובר ש'טעם כעיקר', אולי מדובר שם שיש כזית של יין בלוע בתוך הפת ולכן חייב עליו. ואם תשאל אם כן מה הוא בא לחדש? התשובה היא 'לאפוקי מת"ק' להוציא מדעת ת"ק הסובר שאינו חייב עד שישתה רביעית יין, כי לדעת רבי עקיבא חייב בכזית.

אלא רבי עקיבא דברייתא: בברייתא רבי עקיבא אומר מפורש שאכל כזית מהפת והיין ביחד.

*

אמר ליה רב אחא וכו': רבי עקיבא שלומד מ'משרת' להיתר מצטרף לאיסור, מניין הוא ילמד ש'טעם כעיקר'?

יליף מבשר וחלב: הוא לומד זאת מבשר וחלב. הרי כשמבשלים בשר בחלב רק הטעם שלהם עובר מזה לזה, ובכל אופן התורה אסרה לאכול את התבשיל הזה, כי כשהוא אוכל את הבשר לבדו יש בו טעם חלב, וכן כששותה את החלב לבדו יש בו טעם בשר.

ורבנן: אם כן מדוע רבנן היו צריכים ללמוד את טעם כעיקר מ'משרת', והרי הם יכולים ללמוד זאת מבשר וחלב? והתשובה היא: בבשר וחלב יש חידוש מיוחד, ולכן אי אפשר ללמוד משם לשאר איסורים. הגמרא מבררת מה החידוש?

אלימא דהאי לחודיה והאי לחודיה: אם נאמר שהחידוש הוא שבשר בפני עצמו וחלב בפני עצמו מותרים באכילה ורק הערבוב שלהם אסור – הרי מצאנו דבר כזה גם בכלאיים שכל מין מותר בפני עצמו ורק כשזרעו אותם ביחד הם אסורים.

אלא דאי תרו ליה וכו': החידוש הוא שאם ישרו בשר בתוך חלב יום שלם הוא יתן בו טעם כי 'כבוש כמבושל', ובכל אופן מהתורה אין בזה איסור (ורבנן אסרו זאת) אפילו שהטעם עבר מזה לזה. ורק אם יבשל אותם ויעבור הטעם על ידי בישול אסורים באכילה.

ורבי עקיבא נמי: אם כן קשה איך למד רבי עקיבא מבשר וחלב שטעם כעיקר, והרי יש בהם חידוש מיוחד כנ"ל ואי אפשר ללמוד מהם לכל התורה?

אלא יליף מגעולי עבו"ם: באמת רבי עקיבא לא לומד זאת מבשר וחלב אלא מגיעולי גויים. התורה צייתה שצריך להגעיל את כלי הגויים כנאמר 'כל דבר אשר יבוא באש תעבירו באש' ומכאן לומדים שכדרך תשמישו כך דרך פליטתו שאם תשמישו על ידי האש כגון שיפודים צריך ללבן אותו באש (ואם דרך תשמישו על ידי מים רותחים כגון סיר צריך להגעיל אותו במים רותחים). והרי אין שום ממשות של איסור בכלי הגויים אלא רק טעם שבלוע בהם. מכאן שטעם כעיקר.

ולרבנן נמי: אם כן מדוע רבנן לא לומדים מגיעולי עבו"ם שטעם כעיקר?

והתשובה היא: שיש בהם חידוש שאין בכל התורה. כי בכל התורה 'נותן טעם לפגם' מותר, דהיינו טעם פגום מותר מהתורה. דבר זה נלמד מנבילה 'לא תאכלו כל נבילה לגר אשר בשערך תתננה ואכלה' דווקא נבילה שראויה לגר באכילה אסורה, אבל נבילה כזו שהסריחה וטעמה פגום מותרת באכילה. אם כן הרי טעם שבלוע בכלי ואינו 'בן יומו' (כדלהלן) הוא פגום ובכל אופן התורה אסרה אותו.

אינה בת יומא: קדירה שעבר עליה לילה הטעם הבלוע בה פגום, זו דעת רש"י (בפסחים מד'). אבל לדעת ר"ת (שם) קדירה שעברה עליה מעת לעת (24 שעות) מהבישול הקודם נחשב הטעם שלה לפגום, וכך ההלכה.

ולרבי עקיבא נמי הא חידוש הוא?: והתשובה היא: רבי עקיבא סובר שהתורה אסרה את כלי מדין דווקא כשהם בני יומן שהטעם שבהם אינו פגום.

ורבנן: אבל רבנן סוברים שגם בקדירה בת יומא עדיין יש פגם קצת בטעם שעובר דרך דופן הכלי, ולכן יש בזה חידוש שאי אפשר ללמוד ממנו לכל התורה.

*

ממה שלמדנו עד עתה עולה שנחלקו רבי עקיבא ורבנן מה לומדים מ'משרת': לדעת רבי עקיבא לומדים שהתר מצטרף לאיסור רק בניזיר ולא בכל התורה כולה, לדעת רבנן לומדים שטעם כעיקר בניזיר וממנו לכל התורה כולה.

קושיא: **מדרבנן נשמע לרבי עקיבא:** מדוע רבי עקיבא לא לומד שהיתר מצטרף לאיסור מניזיר לכל התורה, כמו שרבנן למדו שטעם כעיקר מניזיר לכל התורה, והרי שניהם למדו זאת מאותו פסוק – 'משרת'?

תירוץ: א"ל משום דהוי ניזיר וחטאת שני כתובים הבאים כאחד אין מלמדין: בשתי מקומות כתבה התורה שהתר מצטרף לאיסור. אם התורה היתה רוצה ללמד שהיתר מצטרף לאיסור בכל התורה – היה מספיק ללמד זאת פעם אחת. מכך שהתורה חזרה שוב על דין זה, אנו לומדים שאדברא דווקא במקום שהתורה כתבה אותו הוא קיים ולא במקום אחר. המקום הראשון שכתוב בתורה הוא בניזיר והמקום הנוסף הוא בחטאת כדלהלן:

חטאת מאי היא? דתניא וכו': בשר חולין שנגע בבשר חטאת ובלע ממנו את טעמו – דינו כבשר חטאת. כלומר שאם החטאת היתה פיגול ופסולה לאכילה - כך דינו של בשר החולין. ואם החטאת כשירה לאכילה כדיניה החמורים - כך דינו של החולין, (דהיינו שנאכל רק לכהנים זכרים, ולפנים מן הקלעים, וליום ולילה בלבד). מכאן ש'התר מצטרף לאיסור' שהרי בחתיכה יש את החלק של עצמה ואת החלק שנבלע מהחטאת, ובכל אופן כולה נהפכת לדין החטאת.

ורבנן: רבנן סוברים שמהדין הנ"ל של חטאת לא לומדים ש'התר מצטרף לאיסור' אלא ש'טעם כעיקר', ובגלל ש'טעם כעיקר' לכן טעם החטאת גורם לכל החתיכה להיות כחטאת. ואם כן קשה שגם לרבנן יש בדין טעם כעיקר שני כתובים הבאים כאחד שאין מלמדין? (ע"פ הרא"ש).

צריכי: אי אפשר ללמוד זה מזה. כי חטאת חמורה שהיא קודשים ונזיר הוא חולין, ואם היה כתוב רק בחטאת טעם כעיקר היינו אומרים שזהו דין מיוחד בקודשים ולא היינו לומדים זאת לנזיר. ואם היה כתוב רק בנזיר טעם כעיקר - היינו אומרים שדוקא בנזיר יש טעם כעיקר משום שיש בו חומרה מיוחדת שאפילו אכילת חרצן אסורה לנזיר למרות שהיא אינה דרך אכילה (שטמ"ק). ולאחר שהתורה כתבה זאת בשניהם לומדים מהצד השווה שבהם לכל התורה.

ורבי עקיבא: הסובר שהם כן שני כתובים הבאים כאחד, עונה: אמנם נזיר לא יכול ללמוד מחטאת כנ"ל, אבל מדוע חטאת אינה יכולה ללמוד מנזיר? והרי לכל איסורים שבתורה לומדים מנזיר, דהיינו דין ביטול בשישים בכל האיסורים נלמד מנזיר. ואם כן אם היה כתוב טעם כעיקר בנזיר היינו לומדים ממנו לכל התורה כולל לחטאת.

ורבנן אמרי לך: הגמרא מסיקה שלרבנן שני הפסוקים נצרכים ללמד דברים שונים. חטאת - להיתר מצטרף לאיסור, דהיינו אפילו במקרה שאין טעם כעיקר, כגון שחצי מכזית בשר בלע חטאת, וחציו השני לא בלע - החצי היתר מצטרף לאיסור. ועדיין דין זה דווקא בקודשים ולא בכל התורה כולה, כי חולין מקודשים לא ילפינן. 'משרת' - לטעם כעיקר בנזיר, וממנו לומדים לכל התורה. (נמצא שלדעת רבנן בקודשים יש דין מיוחד שהתור מצטרף לאיסור).

אבל רבי עקיבא סובר ששני הפסוקים מלמדים שהתור מצטרף לאיסור, ומכיון שאין צורך בשני הפסוקים ללמד שהתור מצטרף לאיסור כנ"ל - הם 'שני כתובין הבאים כאחד' ובהכרח שהתורה רוצה שלא נלמד משני כתובים אלו לכל התורה.